

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВЕЛОСИПЕДНОГО ТРАНСПОРТУ МІСТА ІВАНО-ФРАНКІВСЬК

Розглянуто стан та перспективи розвитку велосипедного транспорту на прикладі міста Івано-Франківська. Визначено місце велосипедного транспорту у транспортних концепціях міста та його роль у міському плануванні в цілому. Здійснено SWOT-аналіз мобільної ситуації в Івано-Франківську. Представлена та проаналізована планова схема велосипедних шляхів в місті Івано-Франківську в результаті реалізації програми Розкриті заходи на довготривалу перспективу з розвитку велосипедного руху, та формування на їх основі Генерального плану велосипедного руху.

Ключові слова: велосипедний транспорт, транспортні комунікації, міське планування.

Сьогодні по всьому світу дуже значну популяризацію здобув велосипедний транспорт. На сучасному етапі розвитку світової економіки використання велосипедного транспорту для більшості розвинених країн є важливим видом внутрішнього транспорту, який грає головну роль у забезпеченні соціального розвитку та заміщення автомобільного транспорту в процесі переміщення населення як всередині міських утворень, так і в приміських поїздах. У більшості розвинених країн такий вид транспорту розвивається великими темпами, тим самим випереджаючи темпи розвитку автомобільного транспорту, і кількість велосипедних поїздок безперервно зростає. Такий вид транспорту став популярним завдяки низькій вартості (включно з вартістю використання), малій вазі і малим розмірам, відсутності потреби в пальному та безпеці. Зважаючи на це, велосипед слід розглядати як повноцінний транспортний засіб з точки зору транспортної політики. Популяризація даного виду громадського транспорту може здійснити значний вплив на розвиток соціальної сфери, а також на ситуацію на ринку праці, у містобудівній політиці, в організації роздрібною торгівлі, відпочинку, в інших аспектах життя суспільства, що і являє актуальність даної теми дослідження.

Мета дослідження: визначення місця велосипедного транспорту у транспортних концепціях міста та його роль у міському плануванні міста Івано-Франківська в цілому.

Сьогодні місто Івано-Франківськ сміливо можна називати містом велосипедистів, незважаючи на те, що велосипедний рух займає тільки 1 % серед інших видів пересування і відіграє порівняно незначну роль. Тому розвиток велосипедного руху має ще значний потенціал.

Відстані довжиною 3-5 км особливо добре підходять для велосипедистів. Розміри Івано-Франківська та відстані між місцями проживання і місцями роботи добре підходять для розвитку велосипедного транспорту. Використання велосипеда для проведення дозвілля все

більше стає засобом щоденної мобільності в Івано-Франківську.

Дорожньо-транспортна система міста характеризується радіально-кільцевою структурою з історичним центром, промисловими та спальними районами. У центрі міста переважають вузькі вулички. Крім цього центр міста пересікають 2 кільця та 5 головних вулиць.

Внутрішнє (мале) кільце (вул. Січових Стрільців) та середнє кільце (вул. Лепкого, Привокзальна, Василіянок) проходять через центр міста. Поруч з центральною частиною міста знаходяться 3 ринки, з яких один є продовольчим. Зовнішнє кільце охоплює власне саме місто, однак воно не повністю закрите.

Найважливіші радіальні вулиці – це вул. Незалежності/ вул. Тисменицька (східний напрям), вул. Галицька/ вул. Калуське шосе (північно-західний напрям), вул. Євгена Коновальця (південний напрям) та вул. Гетьмана Мазепа (південно-західний напрям).

Місто умовно поділене на 10 мікрорайонів: Каскад, Княгинин, Бам, Коновальця, Пасічна, Майзлі, Бельведер, Молодіжна, Центр та Гірка.

Окрім цього, є периферійні райони міста: Пасічна, Каскад, трикотажна фабрика, аеропорт, завод Пресмаш, вул. Хмельницького та Хриплинський промвузол. Також, до міста належать 5 прилеглих сіл.

Є мало можливостей перетнути обидві річки, тому рух в напрямках "джерело-ціль" і транзитний рух в період із значним об'ємом транспортного руху досить обмежений через існуючу пропускну здатність.

В даний час близько 30 % дорослого населення Івано-Франківська пересувається містом власними автомобілями, у зв'язку з чим міська транспортна мережа є перенасичена. Майже увесь простір на вулицях міста зайнятий автомобілями. При цьому спостерігається тенденція до зростання їх кількості. Політика сприяння розвитку винятково автомобільної інфраструктури не вирішує загалом питання мобільності більшості населення.

Таблиця 1. SWOT-аналіз мобільної ситуації в Івано-Франківську

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - Компактна структура міста уможлиблює відносно короткі шляхи - Відносно низький рівень моторизації поки що обмежує навантаження транспортного руху МІТ - Пішохідні зони в історичній центральній частині міста - Зменшення інтенсивності руху транспорту в історичній центральній частині міста - Існують ініціативи, спрямовані на сприяння велосипедному руху - Висока частка учнів і студентів у місті / зацікавленість альтернативними концепціями мобільності 	<ul style="list-style-type: none"> - Відсутність велосипедної інфраструктури - Низькі витрати на ремонт вулично-дорожньої мережі - Придатна до розвитку організація транспортного руху (світлофорні об'єкти, пішохідні переходи, маркування тощо) - Високий рівень забруднення повітря і шумового навантаження внаслідок транспортного руху, обмежений моніторинг - Незначна / відсутня можливість безбар'єрного руху - Відсутність інформації про мобільні пропозиції для мешканців і туристів - Недостатнє просування політично-правових вимог (порядок паркування, будівельні норми тощо)

Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - Приваблива, стала пропозиція транспортного руху для людей міста - Реалізація потреб у мобільності з огляду на захист довкілля і збереження ресурсів - Зменшення навантаження транспортної мережі шляхом сприяння розвитку нешкідливих для довкілля способів пересування (громадським транспортом, пішки, велосипедом) - Зменшення проведення часу у транспорті шляхом усунення проблемних місць і оптимізації організації транспортного руху - Зменшення кількості жертв ДТП і зменшення збитків, спричинених ДТП - Зменшення забруднення повітря і зменшення шуму, спричинених рухом транспорту 	<ul style="list-style-type: none"> - Зростання транспортного перевантаження через зростання рівня моторизації (перешкоджає громадському транспорту і велоруку, забруднення повітря, шум, ДТП) - Розширення міста на околиці і розпорощення території (довші шляхи) - Погіршення можливості досягти центру міста для мешканців і відвідувачів - Зниження якості перебування у місті для мешканців і відвідувачів

Наявна система гарантує добре сполучення з центром міста та хорошу орієнтацію. Однак, наявна транспортна мережа лише умовно відповідає транспортному попиту. Тому розвиток велосипедного транспорту може стати одним з варіантів вирішення даної проблеми. У міста для цього є цілий ряд переваг, зокрема:

- місто є дуже компактним, лише 5 км в діаметрі;
- рельєф міста порівняно рівнинний, немає підйомів, що дуже зручно, особливо, для поїздок на велосипедах;
- вулична мережа Івано-Франківська досить безпечна – в місті майже немає великих проспектів, мостів, тунелів та інших ділянок, які є складними і небезпечними для велосипедистів.

Використання цього потенціалу важливо і необхідно, оскільки сприяння розвитку велоруку у багатьох аспектах може допомогти досягти вище названі цілі, пов'язані із плануванням транспортного руху. Велосипедний рух може зробити значний внесок для реалізації цілей, які стосуються зменшення викидів і шумових навантажень. Висока частка велосипедного руху необхідна також для підвищення якості перебування у місті і для покращення загальної картини міста.

Для пересування велосипедом особливо пасують відстані в місті, довжиною до п'яти кілометрів, оскільки

велосипед часто є найшвидшим транспортним засобом. Однак передумовою для цього виступає:

- 1) Інтеграція транспортного і міського планування, яке розглядає велосипедний рух рівноправним разом з іншими видами транспорту;
- 2) Розвиток велосипедної інфраструктури, для можливості безпечно і швидко використовувати велосипед;
- 3) Зростання поваги до велосипедистів і усвідомлення велосипедного руху іншими учасниками дорожнього руху.

Досягти привабливості велосипедного руху і підвищення його частки в загальному русі можна лише за допомогою комплексу заходів. На даний час практично немає жодних окремих інфраструктурних рішень для велосипедного руху у місті Івано-Франківську. Запропоновані заходи можна розділити на короткотермінові заходи, які можна втілити відносно швидко і з незначними часовими та фінансовими затратами, та середньо – і довгострокові заходи, реалізація яких потребує більших організаційних, часових і фінансових витрат.

Вирішальну роль у цьому питанні відіграє постійна робота над велосипедним рухом. У європейських містах зростання частки велосипедного руху відбувалось протягом мінімум 10-15 років. При цьому діє принцип: кожен додатковий велосипедист є безкоштовним носієм реклами велосипедного руху.

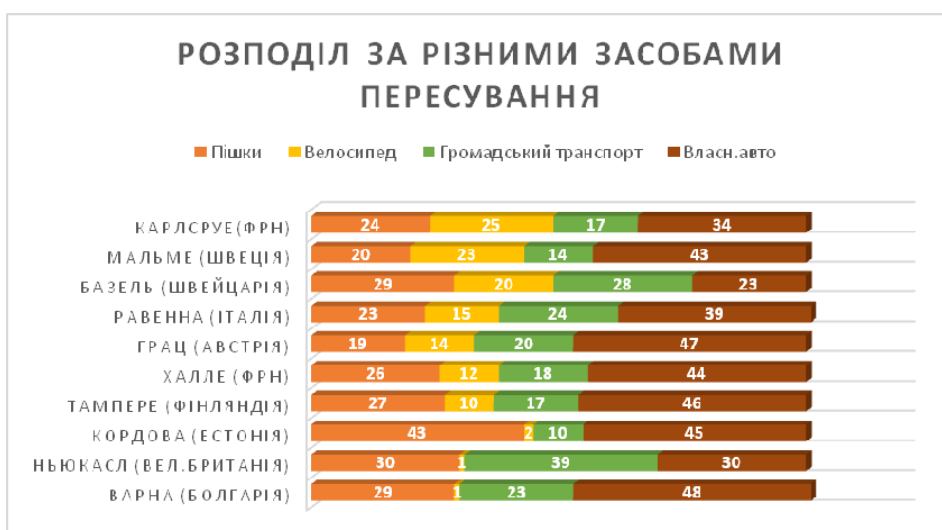

Рис.1. Порівняння розподілу населення за різними засобами пересування в деяких європейських містах [2]

На рисунку 1 ми можемо бачити, порівняльну структуру різних засобів пересування у ряді європейських міст, при виборі яких враховувалось те, щоб вони були приблизно такого розміру як Івано-Франківськ (150 000 до 300 000 жителів) і відображали поперечний профіль

різних європейських країн і регіонів. Якщо порівняти ряд європейських міст на діаграмі, то можна побачити, що досить значна частка припадає на велосипедний рух. Починаючи від міст, які з часткою велоруку в 1%, мають схожі показники, як в Івано-Франківську, до міст,

як Мальме чи Карлсруе з часткою велосипедного транспорту більше 20%. Порівняння різних європейських міст показує, що за умови сприятливих умов для розвитку велосипедного транспорту у місті Івано-Франківську цілком реалістично досягнути такої значної частки велосипедного руху.

Перешкоди для розвитку велосипедного транспорту наразі наявні через мало придатну для велосипедного руху організацію транспорту і майже не розвинену велосипедну інфраструктуру. Слід також зазначити, що разом із зростанням кількості велосипедистів на вулицях міста, також зростає і кількість аварій за їх участю, при чому більша частина аварій відбувається на магістральних вулицях міста поблизу житлових зон, а учасниками ДТП здебільшого стають люди передпенсійного та пенсійного віку. Таким чином, з ростом популярності велосипедного руху назріла необхідність щодо створення умов для безпечного перебування велосипедистів на вулицях міста та забезпечення збереження велосипедів при використанні їх у повсякденному житті.

Щоб якось сприяти розвитку велосипедного транспорту була прийнята "Програма розвитку велосипедної інфраструктури та популяризації велосипедного руху в місті Івано-Франківську на 2015-2020 роки", яка направлена на виконання Концепції розвитку велосипедного руху в місті Івано-Франківську, затвердженої рішенням міської ради від 12.06.2014 року № 1428 щодо створення належних умов для велосипедистів, облаштування велосипедної інфраструктури, яка дасть можливість зробити транспортну систему міста Івано-Франківська

сталого, а громадський простір міста – доступним для всіх його користувачів.

Основними цілями даної програми є:

- створення ефективної, комфортної та безпечної велосипедної інфраструктури та велосипедної мережі м. Івано-Франківська, яка б з'єднувала усі райони міста з його центральною частиною та рекреаційними зонами;
- розвиток та популяризація велосипедного руху в м. Івано-Франківську;
- забезпечення умов безпеки руху велосипедистів у місті;
- популяризація та заохочення громадян міста до активного і здорового способу життя.

Реалізація Програми повинна сприяти популяризації велосипеда та використання його, як повсякденного виду транспорту, зменшенню інтенсивності руху автомобілів на міських дорогах, скороченню нелегітимного паркування автомобілів на тротуарах, у зелених зонах; зростанню туристичної привабливості міста, зниженню загазованості повітря, а також зменшенню шумового рівня у місті, покращенню здоров'я мешканців завдяки активному способу пересування. [1]

Реалізація Програми є одним із заходів, направлених на створення нової транспортної моделі міста Івано-Франківська, яка має на меті розвантажити центр міста від великої кількості автомобілів, сприяти поліпшенню екологічного стану та зробити Івано-Франківськ більш комфортним для мешканців та гостей міста.

Рис.2. Планова схема велосипедних шляхів в місті Івано-Франківську в результаті реалізації програми [1]

Планування та безпосередньо прокладання велодоріжок і велосмуг має велике значення для безпеки і розвитку велосипедного руху. Важливо, щоб велосмуги знаходились там, де є значний попит і де у зв'язку з великим об'ємом транспортного руху з моторизованим індивідуальним транспортом необхідне трасування велосипедного руху, аби забезпечити безпечний і швидкий рух. Тому основою для вдосконалення пропозиції має бути в будь-якому випадку визначення або оцінка потенційного об'єму велосипедного транспорту. Крім того, при виборі пілотного відрізка необхідно врахувати, щоби він органічно вписався майбутню мережу велосипедного руху Івано-Франківська.

Основними результатами розбудови веломережі в місті повинні стати:

1) Створення ефективної, комфортної та безпечної велосипедної інфраструктури та велосипедної мережі м. Івано-Франківська, яка буде з'єднувати усі райони міста з його центральною частиною та рекреаційними зонами загальною протяжністю 101,53 км;

- 2) Покращення екологічної ситуації у місті;
- 3) Покращення якості життя мешканців;
- 4) Збільшення інвестицій у місто;
- 5) Залучення значної частини населення, зокрема молоді, до ведення здорового способу життя;
- 6) Створення додаткових занять для дітей та молоді, змістовне дозвілля;
- 7) Запровадження традиційного сімейного активного відпочинку;
- 8) Підвищення туристичної привабливості міста.

Висновки: Збільшення частки велосипедного спорту може бути успішним тільки тоді, якщо велосипедний транспорт в інтегрованому плануванні міста та транспорту буде взятий до уваги як рівноправний вид транспорту. Особливо в рамках реалізації заходів будівництва нових доріг та реконструкції існуючих важливо врахувати потреби велосипедистів.

Необхідно створити основи для створення адміністративних структур, які підтримують потреби велосипедного руху і координують різні заходи для велосипедистів.

тів. Розробка програми розвитку велосипедного руху слугуватиме для цього основою. Івано-Франківська міська рада вже прийняла відповідну "Програму розвитку велосипедної інфраструктури у місті Івано-Франківську на 2015-2020 роки". Її потрібно поетапно втілювати і далі розвивати.

У середньо- і довгостроковій перспективі необхідно розбудовувати адміністративні структури для розвитку та урахування велосипедного руху. На основі регулярного контролю реалізованих заходів потрібно досліджувати їх

дієвість і визнання і з цього виводити необхідні розширення даних заходів. У довготривалій перспективі заходи, спрямовані на розвиток велосипедного руху, повинні перейти в Генеральний план велосипедного руху.

Список використаних джерел

1. Програма розвитку велосипедної інфраструктури та популяризації велосипедного руху в м. Івано-Франківську на 2015-2020 роки.
2. Транспортна концепція міста Івано-Франківська, Дрезден, Івано-Франківськ, 2015.

Надійшла до редколегії 04.11.15

О. Левицкая, асп.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ВЕЛОСИПЕДНОГО ТРАНСПОРТА ГОРОДА ИВАНО-ФРАНКОВСК

Рассмотрено состояния и перспективы развития велосипедного транспорта на примере города Ивано-Франковск. Определено место велосипедного транспорта в транспортных концепциях города и его роль в городском планировании в целом. Осуществлен SWOT-анализ мобильной ситуации в Киеве. Представлена и проанализирована техническая схема велосипедных путей в городе Ивано-Франковске в результате реализации программы. Раскрыты меры на длительную перспективу по развитию велосипедного движения и формирования на их основе Генерального плана велосипедного движения.

Ключевые слова: велосипедный транспорт, транспортные коммуникации, городское планирование.

O. Levytska, Postgraduate

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF CYCLING CITY IVANO-FRANKOVSK

Analysis of the status and prospects of development of cycling on an example of Ivano-Frankivsk, determining the place of cycling in the city transport concept and its role in urban planning as a whole. Done mobile SWOT-analysis of the situation in Ivano-Frankivsk. Presented and analyzed the planned location of bicycle paths in Ivano-Frankivsk to the implementation of program activities Disclosed long term development of cycling, and form the basis for the Master Plan Cycling.

Keywords: cycling, transport communications, urban planning.